

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcý



System powszechnych ubezpieczeń społecznych

Monika Michałowska

Organizatorzy

Politechnika Białostocka
Wydział Inżynierii Zarządzania
 25 marca 2023r.



EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIĘCY.PL

1

Powszechność systemu - ZUS



Zakład Ubezpieczeń Społecznych - instytucja, która od 1934 realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Ustawa z 13 października 1998 o systemie ubezpieczeń społecznych (weszła w życie od 01.01.1999).

Powszechność ubezpieczeń.
 Inne systemy ubezpieczenia społecznego.

Obowiązek ubezpieczeń zawsze jest powiązany z aktywnością zawodową i musi wynikać z aktualnie obowiązujących przepisów ustawy.

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIĘCY.PL

2

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych



Planowane wydatki FUS to 297 mld zł.

Planowane wydatki budżetu państwa w 2022 to 522 mld zł.

FUS wydaje więc **57%** tego, co wydaje budżet państwa.

Ubezpieczenia społeczne.



ubezpieczenie **emerytalne** – ryzyko starości

ubezpieczenia **rentowe** – ryzyko niezdolności do pracy

ubezpieczenie **chorobowe** – ryzyko choroby i macierzyństwo

ubezpieczenie **wypadkowe** – ryzyko wypadku przy pracy

Zawsze przy obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych, obowiązkowe jest też ubezpieczenie zdrowotne.

Ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie zdrowotne.



Ubezpieczenie chorobowe ▸ zasiłki: chorobowy, opiekuńczy, świadczenie rehabilitacyjne, wypadek z pracy i do pracy, macierzyński, ojcowski

ZUS – kompetencje do ustalania obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym - w tym chorobowemu,

- **na ubezpieczenia zdrowotne tylko pobiera składki,**
- zapisywanie informacji o zgłoszeniu do zdrowotnego

Ubezpieczenie zdrowotne ▸ prawo do bezpłatnych świadczeń opieki zdrowotnej i refundacja leków.

NFZ - kompetencje do ustalania obowiązku podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Ubezpieczenie zdrowotne członków rodziny.



Ubezpieczenie zdrowotne nie zawsze jest związane wyłącznie z aktywnością zawodową, ponieważ przepisy przewidują możliwość zgłoszenia przez ubezpieczonego lub świadczeniobiorcę **członków rodziny**, którzy nie mają własnej aktywności zawodowej i nie są zgłoszeni do tego ubezpieczenia, np. przez urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej.

Ubezpieczenie zdrowotne członków rodziny.



Przez członka rodziny rozumie się następujące osoby:

- małżonka, wstępnych pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym,
- dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka,
- do ukończenia przez nie **18 lat**, a jeżeli uczy się dalej w szkole, lub odbywa kształcenie w uczelni lub szkole doktorskiej – do ukończenia **26 lat**, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – **bez ograniczenia wieku**.

Dziadkowie mogą zgłaszać wnuki, tylko w przypadku, gdy żaden z rodziców nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego lub nie jest osobą uprawnioną do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji z tytułu wykonywania pracy lub pracy na własny rachunek albo ubezpieczeniu dobrowolnemu,

Ubezpieczenie zdrowotne dobrowolne.



Osoba niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo może ubezpieczyć się **dobrowolnie** na podstawie pisemnego wniosku złożonego w Narodowym Funduszu Zdrowia, jeżeli ma miejsce zamieszkania na terytorium Polski.

Osoba przystępująca do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego zostaje objęta tym ubezpieczeniem z dniem określonym w umowie zawartej przez tę osobę z Funduszem, a przestaje być nim objęta z dniem rozwiązania umowy lub po upływie miesiąca nieprzerwanej zaległości w opłaceniu składek. Umowę przedstawia w ZUS celem zgłoszenia do systemu i wygenerowania dokumentu DRA z wymiarem składek.

Schematy podlegania ubezpieczeniom - jedyny tytuł.



| Ubezpieczenie | Umowa o dzieło | Umowa zlecenia z uczniami i studentami (do ukończenia przez nich 26 lat) | Umowa zlecenia | Umowa o pracę | Działalność gospodarcza |
|---------------|----------------|--|----------------|---------------|-------------------------|
| Emerytalne | N | N | O | O | O |
| Rentowe | N | N | O | O | O |
| Chorobowe | N | N | D | O | D |
| Wypadkowe | N | N | O | O | O |
| Zdrowotne | N | N | O | O | O |

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIĘCY.PL

9

Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe -zasady.



Działalność gospodarcza:

- zmiany od 01.01.2022,
- od zgłoszenia do wyrejestrowania.

Umowa zlecenie:

- oświadczenie dla zleceniodawcy.

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIĘCY.PL

10

Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego.



- zasilek chorobowy
- świadczenie rehabilitacyjne
- zasilek macierzyński
- zasilek opiekuńczy
- zasilek chorobowy po wypadku w drodze do pracy lub z pracy

Kiedy przysługuje zasiłek chorobowy ?



Zasiłek chorobowy możesz otrzymać, jeśli spełniasz następujące warunki:

- jesteś niezdolny do pracy z powodu choroby i korzystasz ze zwolnienia lekarskiego od pracy;
- masz wymagany okres ubezpieczenia chorobowego: **30 albo 90 dni** ubezpieczenia.

Wymagany okres ubezpieczenia chorobowego to tzw. okres wyczekiwania na zasiłek. Zależy on od rodzaju ubezpieczenia chorobowego. Jeśli ubezpieczenie chorobowe jest obowiązkowe (np. z umowy o pracę), to możesz otrzymać zasiłek chorobowy po 30 dniach nieprzerwanego ubezpieczenia. Jeśli natomiast ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne (np. z prowadzonej działalności gospodarczej), to prawo do zasiłku chorobowego przysługuje po 90 dniach nieprzerwanego ubezpieczenia.

Kiedy przysługuje zasiłek chorobowy?



Do okresu wyczekiwania na zasiłek wlicza się poprzednie okresy podlegania ubezpieczeniu chorobowemu, zarówno obowiązkowo, jak i dobrowolnie, jeżeli przerwa między nimi nie przekroczyła **30 dni** lub była spowodowana:

- urlopem wychowawczym;
- urlopem bezpłatnym;
- odbywaniem czynnej służby wojskowej przez żołnierza niezawodowego.

Zasada i wyjątek.



Od zasady, że trzeba mieć określony okres ubezpieczenia, aby otrzymać zasiłek chorobowy, jest **wyjątek**. Przepisy przewidują, że można otrzymać zasiłek chorobowy bez okresu wyczekiwania. Na taki zasiłek możesz liczyć, jeśli m.in.:

- jesteś absolwentem szkoły lub uczelni i zostałeś objęty ubezpieczeniem chorobowym (np. jako pracownik) albo przystąpiłeś do tego ubezpieczenia (np. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą) w ciągu **90 dni** od dnia, w którym ukończyłeś szkołę lub uzyskałeś dyplom ukończenia studiów wyższych (na kierunkach lekarskich, lekarsko-dentystycznych i weterynarii – od dnia, w którym złożyłeś ostatni wymagany planem studiów egzamin, a na farmacji – od dnia, w którym zaliczyłeś ostatnią przewidzianą w planie studiów praktykę);
- Twoja niezdolność do pracy wynika z wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

Maksymalny okres wypłaty zasiłku chorobowego.



182 dni;

270 dni – jeśli Twoja niezdolność do pracy wystąpi w czasie ciąży albo będzie spowodowana gruźlicą;

91 dni – jeżeli Twoja niezdolność do pracy wystąpi po ustaniu ubezpieczenia

- niezdolności do pracy spowodowanej gruźlicą;
- niezdolności do pracy w czasie ciąży.

Świadczenie rehabilitacyjne



Gdy wykorzystasz zasiłek chorobowy przez maksymalny okres, a nadal będziesz niezdolny do pracy i możliwe jest, że odzyskasz zdolność do pracy po dalszym leczeniu lub rehabilitacji, możesz złożyć wniosek o przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego.

- maksymalnie na 12 miesięcy,
- może być przyznawane w częściach.

Gdy lekarz orzecznik odmówi przyznania świadczenia, to od orzeczenia przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od jej doręczenia.

Wniosek najlepiej złożyć na 6 tygodni przed końcem zasiłku chorobowego.

Zasiłek macierzyński



Zasiłek macierzyński przysługuje przez czas ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlou macierzyńskiego (urodzenie dziecka);
- urlou na warunkach urlou macierzyńskiego (przyjęcie na wychowanie dziecka w wieku do 7 lat lub do 10 lat – jeśli to dziecko ma decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego);
- urlou rodzicielskiego (urodzenie dziecka lub przyjęcie na wychowanie);
- urlou ojcowskiego (wychowywanie dziecka). Jeśli wykorzystasz zasiłek macierzyński za okres urlou macierzyńskiego albo urlou na warunkach urlou macierzyńskiego, możesz dalej go pobierać za okres, który odpowiada urlouowi rodzicielskiemu.

Zasiłek macierzyński



Zasiłek macierzyński przysługuje przez:

- 20 tygodni (140 dni) – jeśli urodzisz albo przyjmiesz na wychowanie jedno dziecko;
- 31 tygodni (217 dni) – jeśli urodzisz podczas jednego porodu albo jednocześnie przyjmiesz na wychowanie dwoje dzieci;
- 33 tygodnie (231 dni) – jeśli urodzisz podczas jednego porodu albo jednocześnie przyjmiesz na wychowanie troje dzieci;
- 35 tygodni (245 dni) – jeśli urodzisz podczas jednego porodu albo jednocześnie przyjmiesz na wychowanie czworo dzieci;
- 37 tygodni (259 dni) – jeśli urodzisz podczas jednego porodu albo jednocześnie przyjmiesz na wychowanie pięcioro lub więcej dzieci.

Urlop rodzicielski



Jeśli wykorzystasz zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego albo urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, możesz dalej go pobierać za okres, który odpowiada urlopowi rodzicielskiemu.

Zasiłek przysługuje wtedy maksymalnie przez:

- 32 tygodnie – jeśli urodzisz albo przyjmiesz na wychowanie jedno dziecko w wieku do 7 lat albo do 10 lat – jeśli to dziecko ma decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego;
- 34 tygodnie – jeśli urodzisz podczas jednego porodu albo równocześnie przyjmiesz na wychowanie dwoje lub więcej dzieci.

Urlop rodzicielski



Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego możesz wykorzystać jednorazowo albo w częściach (maksymalnie czterech) będących wielokrotnością tygodnia.

Każda z części musi trwać przynajmniej 8 tygodni.

Nie dotyczy to jednak: pierwszej części zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego, która musi trwać:

- przynajmniej 6 tygodni, jeśli urodzisz lub przyjmiesz na wychowanie jedno dziecko;
 - przynajmniej 3 tygodnie, jeśli przyjmiesz na wychowanie jedno dziecko, które w ciągu 9 tygodni skończy 7 lat (albo 10 lat, jeżeli ma decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego); ostatniej części zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego.
- urlopu ojcowskiego (wychowywanie dziecka).

Zasiłek dla ojca dziecka



Jako ubezpieczony ojciec dziecka będziesz mógł skorzystać z zasiłku macierzyńskiego, gdy np.:

- przyjmiesz na wychowanie dziecko w wieku do 7 lat lub dziecko w wieku do 10 lat, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, i wystąpisz do sądu opiekuńczego w sprawie przysposobienia tego dziecka;
- przejmiesz opiekę nad dzieckiem, gdy jego matka wykorzysta zasiłek macierzyński za co najmniej 14 tygodni po porodzie i będzie chciała wcześniej wrócić do pracy,
- matka przestanie pobierać zasiłek macierzyński w związku z pobytem w szpitalu lub swoją niepełnosprawnością albo umrze lub porzuci dziecko.

Urlop ojcowski.



Jeśli będziesz wychowywał dziecko, będziesz miał dodatkowo prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres, który odpowiada urlopowi ojcowskiemu – do 2 tygodni.

Jego wysokość to 100% pensji (średniej z 12 miesięcy). Z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu ojcowskiego będziesz mógł skorzystać maksymalnie do:

- ukończenia przez dziecko 2 roku życia – jeśli urodzi Ci się dziecko;
- 24 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia orzekającego przysposobienie i nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 7 roku życia (10 roku życia, jeśli dziecko ma decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego) – jeśli przysposobisz dziecko.

Urlop ojcowski



Urlop ojcowski możesz wykorzystać jednorazowo albo w dwóch częściach.
Każda z tych części musi trwać przynajmniej tydzień.
Części urlopu ojcowskiego nie muszą przypadać bezpośrednio po sobie.

Zasiłek opiekuńczy



Przepisy określają, za ile dni w roku kalendarzowym możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy.
Ten limit zależy m.in. od tego, kim się opiekujesz.

Zasiłek opiekuńczy - kiedy 60 dni ?



Możesz otrzymać zasiłek opiekuńczy maksymalnie za 60 dni w roku kalendarzowym, jeśli opiekujesz się:

- chorym dzieckiem w wieku do 14 lat;
- zdrowym dzieckiem w wieku do 8 lat, w razie:
 - nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których dziecko uczęszcza (nieprzewidziane zamknięcie to takie, o którym dowiesz się w terminie krótszym niż 7 dni przed zamknięciem placówki);
 - choroby niani (zatrudnionej na podstawie umowy uaktywniającej) albo dziennego opiekuna;
 - porodu lub choroby Twojego małżonka albo rodzica dziecka, który stale opiekuje się dzieckiem, jeżeli poród lub choroba uniemożliwia mu tę opiekę;
 - pobytu Twojego małżonka lub rodzica dziecka, który stale opiekuje się dzieckiem, w szpitalu albo w innej placówce leczniczej.

Możesz skorzystać z zasiłku opiekuńczego z powodu opieki nad dzieckiem własnym, dzieckiem małżonka, dzieckiem przysposobionym, a także dzieckiem, które przyjmiesz na wychowanie i utrzymanie.

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

25

Zasiłek opiekuńczy - kiedy 30 dni ?



Z zasiłku opiekuńczego maksymalnie za **30** dni w roku kalendarzowym możesz skorzystać, jeśli opiekujesz się:

- dzieckiem niepełnosprawnym, które skończyło 8 lat, ale ma mniej niż 18 lat – w związku z porodem, chorobą albo pobylem w szpitalu Twojego małżonka lub rodzica dziecka, który stale opiekuje się tym dzieckiem;
-
- chorym dzieckiem niepełnosprawnym, które skończyło 14 lat, ale ma mniej niż 18 lat.

Trzydziestodniowy limit dni zasiłkowych przysługuje, jeśli dziecko ma:

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: • konieczności stałej albo długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji; • konieczności stałego współdziałania (na co dzień) opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

26

Zasiłek opiekuńczy - kiedy 30 dni ?



Limit 30 dni zasiłku opiekuńczego w roku kalendarzowym przysługuje **łącznie** ojcu i matce dziecka niepełnosprawnego.

Wynosi on maksymalnie 30 dni także wtedy, gdy w rodzinie jest **więcej niż jedno** dziecko niepełnosprawne w wieku od 8 lub 14 do 18 lat

Zasiłek opiekuńczy - kiedy 14 dni ?



Jeśli musisz zająć się chorym dzieckiem w wieku powyżej 14 lat lub innym chorym członkiem rodziny:

- małżonkiem,
- rodzicem,
- rodzicem Twojego dziecka,
- ojczymem,
- macochą,
- teściem,
- dziadkiem,
- wnukiem,
- rodzeństwem,
- to zasiłek przysługuje Ci maksymalnie za **14** dni w roku kalendarzowym.

Abyś otrzymał zasiłek za czas opieki nad wymienionymi chorymi członkami rodziny, musisz z nimi mieszkać w czasie choroby.

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego



Jeśli ulegniesz wypadkowi przy pracy lub chorobie zawodowej, możesz otrzymać świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego:

- zasiłek chorobowy,
- świadczenie rehabilitacyjne,
- rentę wypadkową,
- jednorazowe odszkodowanie.

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego - zasiłek chorobowy



Zasiłek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego przysługuje Ci niezależnie od czasu, przez jaki podlegałeś ubezpieczeniu wypadkowemu (nie dotyczy go tzw. okres wyczekiwania).

Świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego.



Możesz otrzymać świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego, gdy:

- pobierałeś zasiłek chorobowy przez maksymalny okres;
- jesteś nadal niezdolny do pracy po czasie, przez który pobierałeś zasiłek chorobowy;
- można oczekiwać, że dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza pomogą Ci odzyskać zdolność do pracy.

Świadczenie rehabilitacyjne przysługuje maksymalnie przez 12 miesięcy.

Abyś mógł otrzymać świadczenie rehabilitacyjne, lekarz orzecznik ZUS musi orzec o okolicznościach, które uzasadniają przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową. Jeśli nie będziesz zgadzał się z tym orzeczeniem, możesz wnieść sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

31

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego - renta wypadkowa



Aby otrzymać rentę wypadkową, musisz mieć orzeczenie o niezdolności do pracy i jej związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową wydane przez lekarza orzecznika (komisję lekarską – jeśli złożysz sprzeciw wobec orzeczenia lekarza orzecznika lub prezes ZUS zgłosi zarzut wadliwości).

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

32

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego - jednorazowe odszkodowanie.



Gdy z powodu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznasz stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, otrzymasz jednorazowe odszkodowanie. Stopień uszczerbku na zdrowiu oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową ocenia lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS (jeśli złożysz sprzeciw wobec orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika ZUS lub prezes ZUS zgłosi zarzut wadliwości), gdy zakończysz leczenie i rehabilitację.

Staly uszczerbek na zdrowiu to takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie jego czynności i nie można oczekiwać poprawy.

Długotrwały uszczerbek na zdrowiu to takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie jego czynności na dłużej niż 6 miesięcy, ale są szanse na poprawę. Jednorazowe odszkodowanie wynosi 20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego - brak prawa do świadczeń.



Nie dostaniesz świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, gdy:

-wylączną przyczyną wypadku było to, że naruszyłeś (umyślnie lub z powodu rażącego niedbalstwa) przepisy, które dotyczą ochrony życia i zdrowia;

-przyczyniłeś się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku, ponieważ byłeś nietrzeźwy albo pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych;

-bez uzasadnionej przyczyny odmówiłeś wykonania badania na zawartość w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych albo przez swoje zachowanie uniemożliwiłeś jego przeprowadzenie.

Projekty edukacyjne



**EDUKACJA
z ZUS**

PROJEKT z ZUS

Lekcje z **ZUS**

**AKADEMIA
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH**

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

35

Dziękuję za uwagę.



EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

36